

V.V.E. Werkgroep Dagvlinders 2012-11-03

BC Molsbroek Lokeren

Aanwezig: BILLEN Ben, BOEL Jeroen, COUCKUYT Jurgen, CUVELIER Sylvain, DE BACKER Daniel, DEMOL Roland, GOOSSENS Steven, HILLAERT Christophe, HOFFMANN Ortwin, JONCKHEERE Kurt, MAES Boudewijn, MELIS Wim, PARMENTIER Laurian, PLETINCK René, SPRUYTTE Stef, VAN DE VELDE Philippe, VAN DEN ABEELE Diederik, VAN LANCKER Thomas, VAN MALDEREN Michel, VAN MOORTEGHEM Charlotte, VANTIEGHEM Pieter, VERHELST Luc, VERMEULEN Tom, VERVAEKE Jacques, WINDEY Raphael.

Geëxcuseerd: DE BACKER Leen, DE PRINS Guido, DE PRINS Willy, DEGRANDE Jori, DURINCK Paul, GARREVOET Theo, MERVEILLIE Luc, STAELENS Johan, WALTERUS Joël.

14u00: Inleiding en voordracht: Hybridisatie bij Papilionidae en Lycaenidae in Europa: natuurlijk voorkomen versus labstudies

De talrijke aanwezigen worden verwelkomd. Het woord wordt gegeven aan Laurian Parmentier.

Eerst situeert Laurian de begrippen natuurlijke hybridisatie, het voorkomen én de voorwaarden voor hybridisatie. Vervolgens gaat hij dieper in op 2 gevallenstudies bij de families van de Papilionidae en de Lycaenidae. Hierbij baseert hij zich op twee recent gepubliceerde artikels, waarvan één eigen werk.

De eerste studie, eigen gepubliceerd onderzoek, handelt over de hybriden tussen *Papilio machaon* Linnaeus en *Papilio hospiton* Gené. Hij situeert zowel het voorkomen ervan in de natuur als het kweken van hybriden in lab-omstandigheden en vergelijkt de natuurlijk voorkomende hybriden met deze bekomen uit kweek. Bij deze laatste wordt dieper ingegaan op het verkrijgen van hybrides, waarbij paringsmethode, opkweek en belang van voedselpant worden besproken. Bij het maken van de vergelijking tussen wildgevangen en gekweekte hybrides merkte hij enkele duidelijke verschillen op. Een verklaring wordt gezocht waarbij ook het begrip van introgressie wordt gesitueerd. In de Dropbox, zie folder <2013 02 02 Vergadering BC Molsbroek>, is de volledige publicatie van Laurian opgeladen: Parmentier L., 2012. Hybridisatie tussen *Papilio machaon* Linnaeus en *Papilio hospiton* Gené: veldervaringen en kweek "in labo". *Bulletin CLB/BLK XXXXI/2-3*: 35-52.

De tweede studie die hij behandelt, gaat over de hybridisatie tussen *Polyommatus coridon* Poda en *Polyommatus daphnis* Denis & Schiffermüller. Hierbij wordt hetzelfde schema gehanteerd: natuurlijke hybriden en hybridisatie in "lab". Er wordt dieper ingegaan op de heel specifieke methode van hybridisatieparingen. De publicatie waarop Laurian zich baseerde is ook terug te vinden in dezelfde dropbox: Diringer Y., 2012. *Chronique d'élevage 4: L'élevage de l'Azuré de l'Orobe, Polyommatus (Meleageria) daphnis* (Denis & Schiffermüller, 1775). Notes complémentaires sur l'hybride *cormion* (Nabokov, 1941) : *P. (L.) coridon* x *P. (M.) daphnis* (Lepidoptera : Lycaenidae). *Lépidoptères* 21-52 : 56-63.

In het besluit doet hij een oproep in verband met het kweken van hybrides om eigen praktijkkennis op te doen.

Na de voordracht worden nog heel wat vragen beantwoord over zowel de genetische achtergrond als over praktische aspecten bij het kweken én wordt het kweekmateriaal uitvoerig bekeken.

15u00: Activiteiten van de Werkgroep

1. Project Dagvlinders 2013 Durme- en Scheldegebied door Jurgen COUCKUYT

Naar aanleiding van een uniek dagvlinderproject in het Durme- en Scheldegebied werd een korte uiteenzetting gegeven om de talrijke aanwezigen erover in te lichten. Door middel van een slide show gaf Jurgen alle info over de opzet van dit project. De nadruk ligt op het zoeken naar 3 doelsoorten die ook meteen 3 zoekperiodes zullen vertegenwoordigen. Er zal in die respectievelijke periodes worden gezocht, eerst naar *A. cardamines*, gevolgd door een tweede inventarisatieronde tijdens de vliegtijd van *A. hyperantus*, om te eindigen vanaf de 2de generatie van *C. pamphilus* tot het einde van het vlinderseizoen. Door daarbij de andere soorten ook niet uit het oog te verliezen, verkrijgt men op deze manier een overzicht van de verspreiding van alle mogelijke soorten over het hele jaar in het projectgebied. Tijdens en na het dagvlinderproject zelf worden alle gegevens verwerkt tot een publicatie en voorzien van alle info, verspreidingskaarten en talrijke prachtige foto's.

Leden van de V.V.E. kunnen de volledige presentatie nakijken in de dropbox folder van de vergadering. Voor meer info kan je terecht bij: couckuyt.jurgen@telenet.be en filip.vandevelde@skynet.be

2. Project Sixtusbossen door Sylvain CUVELIER

De Sixtusbossen ten noorden van Poperinge hebben potentieel voor meerdere zeldzame soorten in de regio alsook vlinders die recent vanuit Noord-Frankrijk én de Henegouwse enclave hun areaal uitgebreid hebben (*L. camilla*, *A. paphia*). In het kader van toekomstig natuurbeheer wordt een inventarisatie van de dagvlinders overwogen.

3. Studievoorstel "DNA materiaal" door Sylvain CUVELIER

Meer en meer is er nood aan materiaal voor moleculaire studies, dus inderdaad "vlinder-DNA". Enkele voorbeelden van toepassing bij dergelijk onderzoek, worden kort besproken én het idee voor mogelijke samenwerkingen vanuit de werkgroep wordt gesitueerd.

4. 22-23 Juni, gezamenlijke veldactiviteiten - *Limenitis camilla* door Sylvain CUVELIER

In de twee project gebieden (zie 1. en 2.) zal in het begin van de vliegtijd gericht gezocht worden naar het voorkomen van *L. camilla*. Er zijn heel sporadische meldingen uit het Durme- en Scheldegebied. Philippe Van de Velde (filip.vandevelde@skynet.be) zal dit ter plaatse coördineren. In het Poperingse zal dit door Sylvain Cuvelier worden gecoördineerd (sylvain.cuvelier@pandora.be). Meer over deze gezamenlijke activiteiten op de maartvergadering, via e-mail en de website: www.phegea.org.

Pauze

15u45: Fotografie van Dagvlinders

Macrofotografie van dagvlinders. Drie boeiende dimensies door Wim MELIS

Het onderwerp wordt benaderd vanuit drie dimensies: natuurbeleving, technologie en creativiteit. Door de veeleisendheid van dagvlinders komt er qua natuurbeleving heel veel bij kijken qua lectuur, uitwisseling van gegevens met werkgroepen en eigen ervaring in het veld. Hij legt de nadruk op het nodige respect voor de vlinders en hun biotoop en illustreert, aan de hand van een webpagina van de Vlinderstichting, hoe natuurfotografen en vlinderliefhebbers een extra bedreiging lijken te betekenen in een goed Nederlands biotoop van *H. morpheus* (pdf opgeladen in de Dropbox). Een grafiek illustreert de uren waarbij hij vooral fotografeert (vroeg morgen en late namiddag tot halfuur voor zonsondergang).

In het tweede deel schetst hij hoe de vele technische beschikbare zaken door hem worden gehanteerd. Tot slot toont hij hoe er creatief kan worden omgesprongen met het onderwerp dagvlinders én ondersteunt hierbij een eigen stijl na te streven.

De hele presentatie wordt geïllustreerd met zeer mooi fotomateriaal én op het einde geeft hij ook de nodige aandacht voor de noodzaak van het determineren van de dagvlinders wat soms onmogelijk is aan de hand van foto's. Graag verwijzen we geïnteresseerden naar zijn website: www.pyrgus.com.

Microfotografie van dagvlinders. Mogelijkheden en praktijkvoorbeelden door Sylvain CUVELIER

Twee verschillende technieken om digitale foto's te maken van de microscopische wereld van dagvlinders worden voorgesteld. Bij de eerste techniek (focus stacking) wordt een microscoopobjectief gemonteerd op een spiegelreflexcamera waarbij aan de hand van een automatische rail een aantal foto's worden gemaakt met telkens enkele μm verschil qua afstand. Deze foto's bevatten daardoor verschillende scherpe details van het onderwerp. Een software programma bewerkt de foto's tot één document die alle scherpe details assembleert. Dit wordt geïllustreerd aan de hand van een aantal opnames van eitjes van verschillende soorten dagvlinders én een L1 rupsje van *P. icarus* Rotterdam. Er wordt ook een oproep gelanceerd voor een "meldpunt eitje" in het kader van het project Durme- en Scheldegebied. De uitwisseling van de gevonden eitjes moet uiterst snel gebeuren en zal worden gecoördineerd door Jurgen Couckuyt (couckuyt.jurgen@telenet.be).

De tweede techniek voor het maken van microscopische opnames betreft het gebruik van een USB microscoop. Er bestaan vrij goedkope 1,3 Mpixel als dure 5 Mpixel toestellen. Dergelijke kleine microscoop die tot 250 keer vergroten kan, wordt gemonteerd op een statief (commercieel verkrijgbaar voor dergelijke USB microscopen). Ter illustratie wordt een 1,3 Mpixel USB microscoop rondgegeven. Aan de hand van meerdere opnames van vleugelschubben van verschillende soorten dagvlinders, eitjes alsook de mannelijke genitalia van Griekse *Hipparchia* soorten, wordt een overzicht gegeven van de onderzoeksmogelijkheden. Dergelijke USB microscoop gecombineerd met een laptop of notebook maken het mogelijk om gedurende excursies en reizen een aantal determinaties met zekerheid te doen. Zoals met elke techniek zijn er ook beperkingen die in het besluit worden weergegeven: dieper gelegen structuren van de mannelijke genitalia zijn hiermee niet te onderzoeken, het bestuderen van de vrouwelijke genitalia is ook niet mogelijk via deze techniek.

Besluit

1. Verslag van de huidige vergadering:

Komt beschikbaar via de website www.phegea.org en via de Dropbox <VVE Werkgroep Dagvlinders> in de folder <2013 02 02 Vergadering BC Molsbroek> waar de leden van de V.V.E. ook de publicaties en presentaties (pdf formaat) kunnen downloaden.

2. Volgende vergaderingen van de Werkgroep Dagvlinders:

- Zaterdag 2 maart - NALAH (Zoersel) om 14u00.
- Zaterdag 7 september - BC Molsbroek (Lokeren) om 14u00.

3. Agenda voor 02 maart 2013:

- De huidige agenda voor de maartvergadering werd voorgesteld en zal grotendeels gewijd worden aan de studie van de mannelijke genitalia bij dagvlinders. Verder is ook tijd voorzien voor enkele recente publicaties en individuele mededelingen.
- Voorstellen voor mededelingen (of oproepen) te sturen aan: sylvain.cuvelier@pandora.be
- De finale agenda zal via meerdere kanalen eerstdaags verspreid worden (e-mail, V.V.E.-website, en Dropbox).